

OPERATIVNÍ PLÁN ZAČLEŇOVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ

Základní škola, Praha 10, Olešská 2222/18,
příspěvková organizace

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

OBSAH

Úvod	4
Přijetí žáka s OMJ na školu	4
Úvodní rozhovory s rodiči	5
První dny žáka s OMJ ve škole	6
Adaptační koordinátor	6
Patron	6
Podpora žáka s OMJ	6
Jazyková a pedagogická diagnostika	6
Jazyková příprava a podpora žáka s OMJ – legislativa	7
Plán podpory	8
Zapojení žáka s OMJ do výuky – tipy z praxe	9
Distanční výuka	10
Hodnocení žáka s OMJ	12
Změna třídního učitele, přechod na 2. stupeň	13
Práce s klimatem třídy	13
Kroužky a kluby	14
Komunikace s rodiči žáků s OMJ	14
Kariérové poradenství – přechody ZŠ/SŠ	15
Interkulturní práce, spolupráce s NNO	16
Přílohy	
ČDJ	18
Tipy a zdroje k online výuce	23
Přehledná tabulka Operativního plánu začleňování na ZŠ Olešská a kontakty	27
Použitá a doporučená literatura	29
O InBázi	30
O projektu Mosty ke školám II	30

ÚVOD

V českých školách každoročně narůstá počet žáků, pro něž není čeština prvním jazykem. Pocházejí z rozličných zemí, kulturních prostředí i rodinných poměrů, mluví cizím jazykem, s sebou si nesou vlastní vzpomínky či traumata, mají různé znalosti, přičemž na všechny čeká stejný, nelehký úkol: zvládnout český jazyk a postupně se integrovat do české společnosti. Nejvíce takových žáků se tradičně soustředí v hlavním městě, kde je jejich zastoupení napříč stupni vzdělávání a v porovnání s ostatními kraji České republiky až 40%. Nejčastěji pocházejí z Ukrajiny, Vietnamu, Slovenska či Ruska a navštěvují české základní školy. Může se jednat o **žáky-cizince** nebo **žáky s odlišným mateřským jazykem** či **žáky s českou státní příslušností**, kteří však kvůli pobytu v zahraničí nerozumí česky. Bez ohledu na pozadí jejich migrace se pro všechny tyto žáky ujalo označení **žáci s odlišným mateřským jazykem (žáci s OMJ)**.

ZŠ Olešskou navštěvovalo ve školním roce 2020/2021, kdy bylo uzavřeno mapování, 62 žáků s OMJ, kteří se rekrutují ze všech výše uvedených skupin. 46 z nich má nastavenou podporu v různé výši (od pedagogické intervence po intenzivní jazykovou přípravu). Jenom v letošním školním roce 2021/2022 nastoupilo nově 5 žáků s OMJ, z nichž všech 5 potřebuje výraznější podporu v českém jazyce. Někteří žáci neovládají dostatečně český jazyk, a škola se musí zabývat jejich zapojením do výuky, které závisí na míře, v jaké zvládly český jazyk.

PŘIJETÍ ŽÁKA S OMJ NA ŠKOLU

Cizinci žijící na území ČR mají **stejná práva a povinnosti jako občané ČR**, a to bez ohledu na status nebo legálnost pobytu. Žák s odlišným mateřským jazykem je tedy přijímán do školy v souladu s principy rovného vzdělávání bez dalších podmínek (jako je znalost ČJ nebo předchozí vzdělávání).

Pokud žák přichází ze školy v zahraničí, je někdy problém jej zařadit do ročníku. Snažíme se žáky zařazovat podle věku, mezi věkově stejně staré spolužáky se nejsnáze začlení. Kromě věku se někdy bere v úvahu i znalost češtiny nebo dosavadní vzdělávání. **Znalost či neznalost češtiny by v rozhodování měla hrát nejmenší roli**, pokud žák neumí dostatečně česky, bude potřebovat podporu v jakémkoli ročníku, pouze ho zařadit o rok níž není žádnou pomocí. **Je lepší zařadit ho podle věku a zajistit mu co nejvyšší jazykovou podporu** – Plán pedagogické podpory (PLPP) nebo Individuální vzdělávací plán (IVP) ve všech předmětech, doučování nebo asistenta pedagoga. **Výjimkou jsou pouze žáci, kterým je 14–15 let** a blíží se jim odchod na střední školu. Zde naopak doporučujeme zařadit o ročník níž a intenzivně se věnovat jazykové přípravě.

V nezbytných případech je možné v rámci 3. stupně podpurných opatření i prodloužit délku vzdělávání, viz **Vyhláška č. 27/2016 Sb.:** „...pokud to speciální vzdělávací potřeby vyžadují (zejména u žáků z odlišného kulturního prostředí nebo žijících v odlišných životních podmínkách), je možné v případě potřeby prodloužit délku základního, středního a vyššího odborného vzdělávání o 1 rok.“ Více o zařazení žáků do ročníku zde: **Zařazení do ročníku.**

Na ZŠ Olešská žáka přijímá ředitel(ka). Při přijímání žáků s OMJ spolupracuje s výchovnou poradkyní Lenkou Matoušovou. Nově příchozí cizinci jsou zařazeni do adekvátního ročníku s ohledem na schopnost žáka zvládnout výuku v českém jazyce a s ohledem na počet splněných let školní docházky.

ÚVODNÍ ROZHOVORY S RODIČI

Je důležité o žákovi **získat od rodičů co největší množství informací**, které se týkají nejen jeho předchozí školní docházky, výsledků, jazykové úrovně, ale i osobních, pro něj důležitých věcí, např. jak správně vyslovit jeho jméno nebo jaké jsou okolnosti jeho příchodu do ČR. **Škola naopak informuje** o tom, jak probíhá výuka, jak funguje družina, jídelna, o možnostech odpoledních kroužků a možnostech podpory, které škola žákům s OMJ poskytuje. Nový žák také při příchodu do třídy obdrží **seznam učebnic, pracovních sešitů, pomůcek na výtvarnou výchovu apod.** (Tip: pro mnoho rodičů je shánění pomůcek nelehkým úkolem, na některých školách se proto osvědčilo jim pomůcky a pracovní sešity nakoupit a nechat si je proplatit.)

Na ZŠ Olešská je úvodní rozhovor informativní a týká se zařazení žáka do příslušného ročníku. Součástí pohovoru jsou organizační záležitosti ohledně docházení do školy a výuky. Zákonní zástupci žáků obdrží informace o možnostech a formách jazykové podpory žáka.

Více o přijetí žáka do ZŠ, úvodní komunikaci s rodiči a získávání informací od rodičů zde: **Přijetí do základní školy.**

PRVNÍ DNY ŽÁKA S OMJ VE ŠKOLE

Pro první dny ve škole existuje možnost využít služeb adaptačního koordinátora a je možné ustanovit patrona z řad žáků.

ADAPTAČNÍ KOORDINÁTOR

Na **první čtyři týdny** můžeme využít služeb adaptačního koordinátora, který pomůže žákovi s adaptací na nové školní i kulturní prostředí, s orientací ve škole, vyučováním, případně i se začleňováním do třídního kolektivu a základy ČDJ. **Službu nabízí NPI ČR.** Více informací zde: **Adaptační koordinátoři.**

PATRON

Jeden až dva žáci se mohou pro první dny ve škole stát patrony nově příchozího žáka – vyplácí se ho vedle patrona posadit. Patron mu pomůže např. s přípravou na hodinu, vyznat se v rozvrhu, uvede ho do kolektivu spolužáků, dovede na oběd. Nový žák bude mít ve třídě kromě učitele i prvního spojence z řad vrstevníků, na kterého se bude moct obrátit. Patrona stanovuje třídní učitel v rámci přípravy třídního kolektivu na příchod nového žáka s OMJ.

PODPORA ŽÁKA S OMJ

JAZYKOVÁ A PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA

Vstupní pedagogická a jazyková diagnostika je provedena již **úvodním rozhovorem se zákonnými zástupci – zjistíme, zda žák umí či neumí česky, okolnosti týkající se rodinné situace, příchodu do ČR a další informace.** Pokud žák česky neumí, nemusíme provádět další, detailní jazykovou diagnostiku, ale podnikneme kroky, aby se mu co nejdříve začalo dostávat podpory v českém jazyce (intenzivní kurz, PPP – viz dále).

Pokud žák česky umí, je dobré zjistit nakolik. **Jazyková diagnostika probíhá prostřednictvím rozhovoru či vyplněním krátkého testu.** Testujeme jednak jazykové schopnosti – žák nerozumí vůbec, žák rozumí omezeně atd., ale i to, zda umí číst/psát/počítat, resp. psát českým psacím písmem, číst české psací písmo apod. Dále se **už v této fázi může ukázat, zda žákovi nastavíme podporu jazykovou, nebo jestli s ním budeme pracovat i s ohledem na zjištěné specifické poruchy učení (SPU).** Při sebemenším podezření na souběžné SPU co nejdříve kontaktu-

jeme Školní poradenské pracoviště (ŠPP), resp. Pedagogicko-psychologickou poradnu (PPP) za účelem vyšetření. V každém případě by měl dokument, který bude žákovi vystaven, obsahovat jeho výchozí stav a prostřednictvím stanovení konkrétních jazykových cílů směřovat ke zvládnutí určité jazykové úrovně.

Na začátku každého roku je také vhodné provést opětovnou jazykovou diagnostiku, protože úroveň češtiny žáka se v průběhu prázdnin mohla dramaticky změnit jak k lepšímu, tak k horšímu. Nově provedená jazyková diagnostika může napomoci novým učitelům, pokud došlo k nějaké změně při přechodu do vyššího ročníku, nebo při přechodu na 2. stupeň ZŠ. Na základě jazykové rediagnostiky je stanoven způsob jazykové podpory.

JAZYKOVÁ PŘÍPRAVA A PODPORA ŽÁKA S OMJ – LEGISLATIVA

Od 1. září 2021 byl spuštěn **nový systém financování a organizace jazykové přípravy** pro žáky-cizince, a to **podle §20 zákona č. 561/2004 Sb. (podrobnosti upravuje §10 a §11b vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 271/2021 Sb.)**.

Bezplatná jazyková příprava směřující k začlenění žáků-cizinců, kteří plní povinnou školní docházku, do základního vzdělávání, je poskytována ve školách určených příslušným krajským úřadem, který jazykovou přípravu financuje (krajem určená je každá škola, která má podíl cizinců 5% a vyšší z celkového počtu žáků školy).

Tato **jazyková příprava je poskytována nově příchozím žákům-cizincům**, kteří plní povinnou školní docházku v ČR po dobu kratší než 12 měsíců (v pilotním školním roce 2021/2022 výjimečně až 24 měsíců). Probíhá přednostně v době běžné výuky, **žáci jsou automaticky uvolňováni** z vyučovaných předmětů. **Rozsah jazykové přípravy je stanoven podle vstupní diagnostiky, jedná se o 100, 150 nebo 200 hodin** poskytovaných **po dobu maximálně 10 měsíců**. Tento čas se neřídí začátkem a koncem školního roku, ale začíná běžet v momentu, kdy žák začne navštěvovat zmíněný kurz ČDJ. Žák do něj může nastoupit kdykoli v průběhu školního roku. Jazyková příprava probíhá ve skupinách 1–10 žáků, přičemž první skupina na škole musí mít alespoň 2 žáky.

Žáci, kteří podmínky přijetí do kurzu ČDJ v rámci jazykové přípravy na vzdělávání nesplňují (např. jsou v ČR delší dobu nebo mají české občanství), nemají na jazykovou podporu nárok, ale **mohou být do jazykové přípravy zahrnuti na základě rozhodnutí ředitele** také, pokud je místo

ve skupině. Tito žáci, a také ti, kteří již jazykovou přípravu absolvovali, mohou **čerpat podpůrná opatření z §16 školského zákona**.

Podle toho, do jaké míry ovládají český jazyk, **mohou získat jedno ze tří podpůrných opatření (PO)**. PO 1. stupně uplatňuje škola bez doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ), od druhého stupně výš musí mít škola doporučení ŠPZ.

1. stupeň PO: je vhodný pro žáky s pokročilou úrovní češtiny (odhadem C1 dle SERR a vyšší). Tito žáci potřebují podporu především v rozvoji jednotlivých předmětů.

2. stupeň PO: žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka (odhadem B1–B2 dle SERR). Tito žáci potřebují individuální přístup a úpravy v organizaci a metodách výuky, v hodnocení, případně potřebují IVP. Vzniká zde nárok na 3 hodiny ČDJ týdně, nejvýše však 120 hodin ročně, úpravu obsahu vzdělávání, speciální učebnice aj.

3. stupeň PO: žáci, kteří češtinu neovládají nebo jen velmi základně (A0–A2 dle SERR) a potřebují značné úpravy v metodách práce, organizaci a průběhu vzdělávání, hodnocení. Nárok mají např. na 3 hodiny ČJ týdně, nejvýše pak 200 hodin ročně, úpravu obsahu vzdělávání, sdíleného asistenta pedagoga, speciální učebnice a pomůcky aj.

PLÁN PODPORY

Na základě pedagogické diagnostiky je vhodné sestavit pro žáka individuální plán podpory – pro pokročilejší žáky stačí PLPP, v němž upravíme především metody výuky a budeme klást důraz na podporu akademického jazyka. **PLPP s plánem jazykové podpory (PJP)** je pak vhodné sestavit zejména **pro nově příchozí žáky s velmi omezenou znalostí nebo bez znalosti češtiny**, a to především jako dočasný způsob podpory práce se žákem, než dojde k vyšetření a výsledku návštěvy PPP. Stanovíme tak žákovi individuální vzdělávací cíle s ohledem na jeho jazykovou bariéru, PLPP nám pomůže při hodnocení žáka s ohledem na jeho osobní pokrok. V plánu jazykové podpory také nastavujeme jazykové cíle v jednotlivých předmětech tak, aby byl pokrok žáka co největší a nejsystematičtější a bylo možné jej snadno vyhodnotit.

ZŠ Olešská patří mezi „pověřené školy“. Škola poskytuje výuku ČDJ – 3 hodiny týdně na základě doporučení PPP. Ve školním roce 2020/2021 a 2021/2022 probíhá ve škole projekt *Nevzdáme to!* realizovaný organizací Nová škola, kde lektori vedou doučování žáků, ale i žáků s OMJ. Pro ty speciálně připravují doučování českého jazyka.

ZAPOJENÍ ŽÁKA S OMJ DO VÝUKY – TIPY Z PRAXE

V rámci podpory je možné sestavit žákovi takový rozvrh, na základě kterého bude vzděláván částečně v kmenové třídě, částečně individuálně, a to jak v dopoledních, tak odpoledních hodinách. Sestavení takového rozvrhu může být oříškem, a ne vždy se může podařit zorganizovat homogenní skupinu žáků (např. dle jejich země původu, věku či jazykové úrovně), ale i práce s heterogenní skupinou může být výzvou.

Dopolední výuka může v praxi probíhat u žáků nejčastěji na základě vypracovaného PLPP či přiznaného PO z PPP (PPP může žákovi přímo předepsat náhradu předmětu *Český jazyk za Češtinu pro cizince/Češtinu jako druhý jazyk*), individuálně, ve dvojici či v menší skupině. U začátečníků se výuka soustředí na zvládnutí základních komunikačních situací, se kterými se žák nejdříve ve škole, poté ve svém okolí, setká. U pokročilejších žáků je vhodné postupovat dle posloupnosti probíraného učiva, avšak dle principů výuky ČDJ. Dopoledními hodinami ČDJ je vhodné nahrazovat zejména předmět ČJ a dále naukové předměty, pro jejichž zvládnutí žák zatím neovládá slovní zásobu. Na TV, VV, PČ či HV je lepší, aby žák zůstal v kolektivu. Může dojít k situaci, kdy je PPP doporučeno žáka nevzdělávat v dalším cizím jazyce (např. v angličtině), a i tuto hodinu nahrazovat ČDJ.

V dopoledních hodinách je žák mimo třídu vzděláván v nejlepším případě vyučujícím ČDJ nebo speciálním pedagogem či koordinátorem inkluze žáků s OMJ. Vyučující úzce spolupracuje s třídním učitelem či učitelem předmětu, ze kterého žák odchází. Následná klasifikace a hodnocení žáka probíhá na základě vzájemné diskuze. Samozřejmostí by mělo být, že po návratu žáka do třídy učitel nevyžaduje po žákovi práci, kterou mezitím dělala třída, a respektuje to, že žák byl vzděláván stejně adekvátně jako ostatní žáci. V praxi se také osvědčilo vést žákovské portfolio. Pokud se u žáka prokážou i přidružené SPU, dopoledne z výuky dochází i na předmět *Speciálně pedagogická péče*.

V dopoledních hodinách je velmi vhodné využít i přítomnosti (dvojjazyčného) asistenta pedagoga v kmenové třídě, kde je integrovaný žák s OMJ. Nespornou výhodou je to, že žák po celou dobu vzdělávání zůstává ve třídě, kterou už trochu zná, a začíná si tak zvykat na tempo výuky. (Dvojjazyčný) asistent pedagoga je žákovi k dispozici, pomáhá mu sledovat hodinu, zapojovat se, motivuje ho, ukazuje, překládá, stručně vysvětluje látku, pomáhá s výpisy atd. Žák je díky tomu schopen brzy pracovat ve třídě sám, také se naučí využívat pomoc od spolužáků. Jak učitel, tak dvojjazyčný asistent pedagoga spolu úzce spolupracují, respektují se a na hodinu se nejlépe i společně připravují.

Odpolední výuka může probíhat stejně jako dopolední (pokud se jedná vyloženě o podporu v rámci odpolední vyučování, např. na druhém stupni). Častěji se však jedná o dodatečné hodiny, které jsou žákovi s OMJ poskytovány. **Odpoledne může mít formu doučování, kroužku**, svou organizací a náplní se však více podobá kýženému jazykovému kurzu. Vyučujícím může být pedagogický pracovník z řad školy (nejlépe opět vyučující ČDJ), ale i externista, student.

Škola může využít různých forem financování těchto hodin (granty, rozvojové programy, pomoc na bázi dobrovolnictví např. studentů atd.). Je na vyučujícím, jaké vytvoří studijní skupiny, jaké materiály a pomůcky si vybere i jak bude kurz koncipovat. Řada vhodných učebnic má zpracované metodiky, které vyučujícího vedou. Na úrovni začátečníka se vychází z témat jako je Seznámení, Třída (škola), Čas (hodiny), Město, Dopravní prostředky, Rodina, Dům a pokoj, Volný čas, Rok atd.

Před zahájením jazykové podpory je dobré si rozmyslet, z jakých materiálů budeme žáky učit. **V současné době se spektrum výukových materiálů stále rozšiřuje**, k dispozici jsou učebnice, pracovní sešity či pracovní listy pro předškoláky (nečtenáře), žáky na prvním i druhém stupni, teenagery i dospělé. Řada z nich obsahuje i zvukové nahrávky. Kromě toho **najdeme řadu online zdrojů, výukových programů a aplikací či videí**. Vhodnými pomůckami mohou být i takové, které na první pohled jako materiály pro výuku ČDJ nevypadají, avšak **vycházejí z principů práce se žáky s SPU**. Nejjednodušší a často nejefektivnější jsou **předměty denní potřeby**, které máme všude kolem sebe a které můžeme k výuce vztáhnout. **Vhodné je doplnit výuku i obsáhlou škálou her**.

Po celou dobu výuky je vhodné pamatovat na to, že **jazyková podpora žáka s OMJ má i významný socializační podtext**. Jakmile je žák schopen komunikovat, lépe dokáže navazovat vztahy se spolužáky a zapojovat se do hodin jednotlivých vyučujících. V tem moment na něj i vyučující zpravidla pohlížejí přívětivěji. Pedagogický pracovník, který je za oblast začleňování žáků s OMJ ve škole zodpovědný, by se měl proto stejně intenzivně podílet i na vzdělávání a metodické podpoře celého pedagogického sboru, protože tak se může zlepšit náhled na danou problematiku i proinkluzivní klima školy. Jelikož je pozice vyučujícího ČDJ i samotného předmětu ČDJ na českých školách stále nová, cesta to může být zpočátku trnitá. Rozhodně však má smysl.

DISTANČNÍ VÝUKA

Distanční výuka jako důsledek uzavření škol v době pandemie Covid-19 se v posledních dvou školních letech stala velkou výzvou nejen pro učitele. Rodiče žáků s odlišným mateřským ja-

zykem často nedisponují dostatečnou znalostí jazyka výuky a nemohou své děti podpořit ve školní práci. Učitel je tak často jediným průvodcem češtinou i online vzděláváním, což na něj klade další nároky.

Protože komunikace prostřednictvím obrazovky se stává pro mnohé žáky s OMJ jediným „živým“ kontaktem s češtinou, je důležité tuto komunikaci ze strany pedagogů dobře nastavit. Doporučuje se alespoň dvakrát týdně s žákem promluvit ať už prostřednictvím obrazovky, online chatu či po telefonu.

Žáci by samozřejmě měli dostávat úkoly jazykově přiměřené jejich úrovni a důležitá je i jejich kontrola a zpětná vazba pedagoga. V případě začátečníků je dobré využívat aplikace či e-learningy doporučené v příloze, které se zaměřují především na výuku češtiny jako druhého jazyka.

U pokročilejších žáků, kteří „stačí“ v probírané látce třídě, je třeba dbát především na jednoduché a srozumitelné instrukce – takové, aby žák mohl splnit úkol ideálně sám a aby věděl, co se po něm žádá.

Více tipů k distanční výuce najdete v příloze nebo zde: **[Online zdroje a materiály](#)**.

Školní rok 2020/2021 se neobešel bez distanční výuky. Množství času stráveného prezenčně ve škole se v jednotlivých ročnících lišilo, ale on-line výuce se nevyhnul žádný ročník. Škola stejně jako v předchozím školním roce realizovala on-line výuku v prostředí MS Teams a po zkušenostech z předešlého roku hned na začátku vyřešila nedostatečné technické vybavení některých žáků a zapůjčila všem, koho se tento problém týkal, notebooky, tablety a sluchátka.

Všichni pedagogové naší školy během roku prošli akreditovaným školením ohledně distanční výuky. Poznatky z tohoto školení pak mohli zařadit do výuky svých předmětů.

Nejdříve byl sestaven rozvrh hodin pro online výuku. Na těchto online hodinách se žáci dané třídy vzájemně propojili ve virtuálním prostředí a se svým učitelem mohli společně probírat nové učivo a konzultovat potřebné záležitosti.

Pro distanční výuku učitelé využívali pracovní listy, prezentace, kvízy, videa, která někteří sami vytvářeli, dále online materiály, jež byly zdarma zpřístupněny na různých vzdělávacích portálech, a samozřejmě také pokračovali v práci s učebnicemi a pracovními sešity.

Nelehkým úkolem bylo motivovat žáky ke vzdělávání z prostředí domova.

On-line výuka probíhala v 1.–3. ročníku 2 hodiny denně, přičemž na 1 hodinu byly třídy půleny – nižší počet účastníků pomohl nejmladším žákům lépe udržet pozornost a výuka byla díky tomu více efektivní. Ve 4.–5. ročníku měli žáci 3 hodiny on-line výuky denně. Všichni žáci 1. stupně kromě toho dostávali úkoly k samostatné práci doma přes „zadání“ v MS Teams.

Hlavním úkolem on-line výuky byla motivace žáků ke vzdělávání i za takto výjimečného stavu z domova. Učitelé na 1. stupni využívali ponejvíce zábavnou formu vyučování, což je velice nesnadný úkol i pro zkušené pedagogy.

Odevzdané úkoly a vyplněné kvízy sloužily jako kontrola práce žáků i jejich porozumění látce a také byly podkladem pro další plánování výuky učitelem.

Žáci s OMJ tak jako všichni žáci byli svými třídními učiteli seznámeni s prostředím MS Teams tak, aby při práci z domova neměli žádné potíže. Byli též obeznámeni s organizací on-line výuky. I tak byla pro žáky s OMJ on-line výuka obtížnější než prezenční forma výuky. Žáci s OMJ měli ve svém rozvrhu dané hodiny českého jazyka pro cizince. Tyto hodiny byly pro žáky s OMJ velice důležité, aby neztratili pravidelný kontakt s českým jazykem a stále si znalosti českého jazyka osvojovali a prohlubovali.

HODNOCENÍ ŽÁKA S OMJ

V příloze vyhlášky č.27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se SVP se k **hodnocení ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření** uvádí, že hodnocení **vychází ze zjištěných zvláštností žáka** (a to i neznalosti vyučovacího jazyka). Žáka **hodnotíme formativně, za jeho individuální pokroky**, které **nesrovnáváme s ostatními žáky ve třídě**, protože žákova výchozí pozice je odlišná. Zde nám **poslouží plán podpory**, který jsme žákovi sestavili, ať už se jedná o PLPP s plánem jazykové podpory nebo IVP. Žáka pak hodnotíme za dosažení cílů, které jsme v plánu stanovili.

Existuje i **možnost žáka v pololetí z některého předmětu nehodnotit. Na konci roku hodnocení proběhnout musí**, je možné ho provést v náhradním termínu, nejpozději však do konce září. Varianta, kdy žáka nehodnotíme, může ale působit demotivačně, na místě je tedy zvolit přijatelnou variantu hodnocení, např. hodnocení slovní.

Více k hodnocení žáků s OMJ zde: **Hodnocení žáků s OMJ.**

ZMĚNA TŘÍDNÍHO UČITELE, PŘECHOD NA 2. STUPEŇ

U žáků s OMJ je podstatné **předání informací učitelům na 2. stupni**, kde už se většinou střídají učitelé podle specializace a kde jediná hlavní vyučující osoba. Minimálně třídní učitel na 2. stupni by měl být co nejlépe obeznámen s jazykovou úrovní žáka, mít k dispozici dosavadní pedagogickou diagnostiku, úlevy a jejich důvody, informace týkající se komunikace a spolupráce s rodinou. Dobrá informovanost je klíčová i v případě změny třídního učitele.

Při změně třídního učitele původní třídní učitel předává info o žácích s SVP (tedy i OMJ) novému třídnímu učiteli, a to včetně předání pomůcek. Nový třídní učitel je povinen seznámit ostatní učitele s tím, že mají ve třídě žáky se SVP, jak s nimi pracovat (na základě seznámení se s doporučením ŠP). Učitelé mohou využít konzultace se speciálním pedagogem, pokud potřebují vysvětlit doporučení, poradit, jak se žákem pracovat.

PRÁCE S KLIMATEM TŘÍDY

Žákům s OMJ, stejně jako všem žákům, kteří jsou trochu odlišní, hrozí sociální izolace a šikana. Školy se v současnosti práci s klimatem třídy a prevenci šikany věnují poměrně intenzivně.

Konkrétně u žáků s OMJ **lze podniknout kroky k přípravě třídního kolektivu už před příchodem žáka** – seznámit žáky se skutečností, že přijde žák s OMJ, probrat s nimi, v jaké situaci asi bude, co může potřebovat, dohodneme společná pravidla (např. že budeme hovořit spisovně), můžeme pro něj vytvořit pomůcky (např. orientační plán školy), vybrat patrona. **Při příchodu žáka s OMJ je vhodná seznamovací hodina.** Oboje může být ošetřeno jednorázovými bloky v rozsahu jedné až několika vyučovacích hodin. Takovéto bloky zaměřené na atmosféru třídy jsou vhodné také při obměnách třídního kolektivu nebo poté, co se žáci delší dobu neviděli, např. po období distanční výuky či prázdnin. Kromě těchto jednorázových bloků **je však dobré s třídním kolektivem pracovat i kontinuálně, dlouhodobě**, soustředit se na posilování vztahů, empatie a spolupráce mezi spolužáky a schopnost řešit konflikty. Učitelé se práci s klimatem třídy často věnují v rámci třídnických hodin, je možné zavést **pravidelný komunitní kruh** nebo **prvky psychosociální podpory zařadit do běžné výuky.**

O práci s klimatem třídy se stará třídní učitel ve spolupráci s asistentem pedagoga a psychologem.

Více např. zde: **Práce s třídním kolektivem.**

KROUŽKY A KLUBY

Jsou **důležité pro socializaci a integraci žáka s OMJ a také pro udržení jeho integrity a kontinuity a sebehodnocení**. Např. pokud žák miloval v zemi původu keramiku, je dobré, aby v ní pokračoval. **Účast na kroužku je dobrá i z hlediska jazykového** – prodlužuje se tak každodenní doba, kdy je žák v kontaktu s českým jazykem. Pro žáky, kteří se česky dorozumí jen s velkými obtížemi, se osvědčují interkulturní kluby pro žáky s OMJ, kterých se kromě nich účastní také jejich čeští spolužáci. Jedná se pak o malou skupinku, kde žák s OMJ zlepšuje svou schopnost a odvalu ke komunikaci v cizím jazyce. Kluby jsou také přiblížením české kultury a zvyklostem, protože se zde provozují aktivity, na které jsou české rodiny zvyklé, nemusí tomu tak ale být u cizinců.

KOMUNIKACE S RODIČI ŽÁKŮ S OMJ

Do značné míry je stejná jako s rodiči českých žáků. I zde by měla být **jasná, respektující a bez předsudků**, je též vhodné **se ujistit, že druhá strana dobře** (tedy tak, jak my si přejeme), **rozumí sdělení**. Komunikace s rodiči žáků s OMJ může být pouze náročnější, a to vzhledem k časté neznalosti či nedostatečné znalosti jazyka a kulturním odlišnostem, které mohou způsobovat nedorozumění a **zásadně odlišná očekávání obou stran**. Je tedy vhodné využívat služeb tlumočnicků, komunitních tlumočnicků a interkulturních pracovníků a **v případech, kdy se žák či rodina chová pro nás nepochopitelným způsobem, odložit předsudky**, které nás často vedou k automatickému odsouzení, **a nejprve s rodinou vykomunikovat, zda se nejedná o odlišné představy a očekávání způsobené kulturou**. Více zde: **Jak komunikovat s rodiči?**

Organizace, které poskytují komunitní tlumočení a interkulturní práci, jsou v Praze např.: In-Báze, Integrační centrum Praha, Poradna pro integraci; po celé ČR pak NPI. Seznam interkulturních pracovníků je **ZDE**.

Na ZŠ Olešská s rodiči žáka s OMJ komunikuje převážně třídní učitel. Dle potřeby si rodiče sami zajišťují na schůzky svého překladatele.

KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ – PŘECHODY ZŠ/SŠ

Úspěšnost žáků s OMJ při přestupech na SŠ je obecně nižší, a je proto důležité se této oblasti s předstihem věnovat.

Rodiče žáků s OMJ již od 6. třídy seznamujeme s tím, že SŠ obvykle využívají jednotné přijímací zkoušky, které pracují s češtinou na úrovni rodného mluvčího. Pokud je to možné, **uskutečnime s žákem a rodinou v 7. nebo 8. třídě rozhovor, během kterého zjišťujeme, jaké představy o další vzdělávací dráze žák má, dle toho dáme doporučení.** Pokud žák aspiruje na SŠ s maturitou, je třeba věnovat se intenzivní přípravě na přijímací zkoušky (tj. procvičovat akademický jazyk a především látku češtiny a matematiky), zatímco žák mířící do oborů s výučním listem se může více soustředit na komunikační jazyk (využít ideálně mentoring s vrstevníkem se stejnou oborovou orientací). V prvním případě, pokud není žák vytížen ČDJ a je mu například poskytována pouze pedagogická intervence, měli by rodiče zvážit **další jazykovou podporu** (externí kurzy českého jazyka, letní vzdělávací kempy, od 8. třídy **doučování** přímo s ohledem na přijímací zkoušky). V 9. třídě je žádoucí, aby žák navštěvoval **kurzy přípravy na jednotné přijímací zkoušky** – nově je pro žáky s OMJ poskytuje organizace META, případně lze využít komerčních kurzů (v obou případech se ale předpokládá již pokročilá znalost češtiny). **Je také vhodné, když se od 8. ročníku do PLPP a IVP promítnou úpravy, které přípravu na přijímací zkoušky na SŠ zohlední.**

Žák s OMJ má nárok na uzpůsobení přijímacích zkoušek na základě doporučení ŠPZ – týkají se prodloužení doby pro konání zkoušky, možnosti využití překladového slovníku, poskytnutí podporující osoby, případně samostatné místnosti. Vydání doporučení ŠPZ k uzpůsobení podmínek přijímacího řízení **není podmíněno předchozím poskytováním PO na ZŠ.** Pokud žák doposud neměl doporučení k poskytování PO na základní škole, musí PPP žáka vyšetřit, aby mohla doporučit odpovídající uzpůsobení přijímacích zkoušek.

Prominutí zkoušky z českého jazyka a literatury je možné pouze u žáků, kteří buď získali celé základní vzdělání v zahraničí, anebo přinejmenším předchozí dva roky studovali mimo ČR.

Žák může při výběru školy zohlednit, zda škola vůči žákům s OMJ vstřícně komunikuje. ZŠ může žáka také informovat o tom, jak postupovat, pokud není na SŠ přijat.

INTERKULTURNÍ PRÁCE, SPOLUPRÁCE S NNO

Účelem interkulturní práce je usnadnit komunikaci mezi zástupci dvou různých kultur. **Interkulturní pracovník** zná dostatečně nejen jazyky obou stran, ale také obě kultury, **umí předjímat nebo detekovat možná nedorozumění a má určitou znalost právních předpisů**, zejména týkajících se pobytu, **a přehled o fungování institucí v různých zemích**. Interkulturní pracovník často doprovází klienty na úřady, do nemocnice apod., pomáhá s vyplněním formulářů. Ve školství může pomoci zejména s následujícím:

- Komunikace v rodném jazyce žáka
- Pomoc v pochopení interkulturních rozdílů
- Mentoring rodičů ohledně pravidel českého školství
- Poskytnutí základních informací o vzdělávacím systému ČR
- Doprovody na třídní schůzky a kroužky
- Podpora rodin v novém prostředí
- Napojení rodin na jiné služby a instituce
- Pomoc při vyplňování veškerých potřebných formulářů a dokumentů
- Odborné poradenství, mapování a identifikace potřeb v celém kontextu života rodiny v ČR

Více o interkulturní práci ve školách získáme **ve videu** nebo detailněji v **metodice InBáze**.

Služby interkulturních pracovníků nabízejí v Praze neziskové organizace **InBáze, z.s.**, **Integrační centrum Praha, SIMI, o.p.s.**, **PPI, z.ú.** a **South East Asia – liaison, z.s.**

Neziskové organizace pracující s migranty poskytují také škálu dalších služeb, některé z nich jsou určeny cizincům, jiné české veřejnosti nebo školám a pedagogům.

Obvyklé je bezplatné právní a sociální poradenství pro migranty, psychosociální pomoc, doprovody na úřady, kurzy češtiny nebo kurzy sociokulturní orientace. Dále tyto organizace mohou cizincům pomoci s hledáním práce (např. oslovováním zaměstnavatelů, pomocí s životopisem či s vyřizováním souvisejících dokladů), různými konfliktními situacemi (např. v práci) nebo nabízejí aktivity pro děti (např. kurzy, zájmové kluby, víkendové pobyty a tábory) a aktivizační služby pro rodiny.

Školám nabízí NNO obvykle pomoc se začleňováním žáků s OMJ, dále práci s klimatem třídy a nabídkou vzdělávacích programů pro děti i pedagogy. V Praze v této oblasti působí např. výše zmíněné organizace. Další organizace nejen v Praze, ale v celé ČR, jsou uvedeny **ZDE**.

PŘÍLOHY

- ČDJ a seznam literatury
- Tipy a zdroje k online výuce
- Přehledná tabulka Operativního plánu začleňování na ZŠ Olešská

ČDJ

Není výuka češtiny jako výuka češtiny. Klasická výuka předmětu český jazyk, případně český jazyk a literatura na základní škole vychází z potřeb rodilých mluvčích, pro něž je čeština mateřský jazyk. *Mateřský*, protože na ně tak zjednodušeně mluvila od narození maminka. V češtině díky tomu přemýšlíme a můžeme se opírat o vlastní jazykovou zkušenost. Jindy ho nazýváme též *jazyk první*. Na druhé straně nově přichází žák s OMJ z principu vyžaduje jiný přístup, a sice výuku *češtiny jako druhého*, resp. *cizího jazyka*. Svůj první jazyk už zná, nyní se k němu přidává další. O *češtině jako druhém jazyku* se bavíme v případě, kdy se cizinec učí česky v Česku, protože zde nyní žije a čeština je jazyk, kterým se zde komunikuje. V neposlední řadě, *čeština jako cizí jazyk* je zpravidla brána stejně, jako když se Čech rozhodne učit např. německy – kvůli práci, škole, cestování, zábavě apod. Oba stěžejní pojmy se i v literatuře často překrývají, pro účely praxe začleňování žáků s OMJ se ovšem upřednostňuje terminologie výuky *češtiny jako druhého jazyka* (ČDJ).

Při výuce ČDJ klademe důraz na praktickou komunikační výchovu, což má za následek výběr gramatiky, volbu témat nebo slovní zásoby. Žák se učí česky mluvit, rozumět, psát i číst a zároveň se prostřednictvím tohoto jazyka ve škole učí. I pro zvládnutí prvního stupně základní školy je potřeba osvojit si češtinu na pokročilé úrovni. To klade vysoké nároky na všechny zúčastněné strany.

Co je specifické pro výuku ČDJ?

- pro výuku používáme specializované učebnice *češtiny jako druhého/cizího jazyka*
- gramatika není ve výuce primárně cílem, ale prostředkem, důležité je domluvit se
- zaměřujeme se na rozvoj všech čtyř dovedností (mluvení, poslech, čtení, psaní)
- vybíráme praktická témata přiměřená věku žáka a k nim odpovídající slovní zásobu
- důraz klademe na porozumění a vlastní aktivní projev
- při výuce postupujeme od nejjednodušších ke složitějším jevům, využíváme princip analogie a nápodoby, gramatiku rozdělujeme do dílčích celků, opakujeme
- vycházíme z potřeb žáka a neustále kontrolujeme porozumění

Při kontaktu s žákem, pro nějž je čeština cizí jazyk, je dobré mít vždy na paměti:

- čeština je pro žáka cizí jazyk, který se musí nejprve naučit,
- postupně se učí rozumět a orientovat v novém prostředí,
- všechno je pro něj stále nové a je potřeba mu pomoci,

- když málo mluví, neznámá to, že je hloupý. Může se jen stydět, nebo neví, jak se vyjádřit,
- jeho vlastní myšlenky bývají bohatší než výsledný projev,
- jako každý potřebuje zažívat úspěch, hlavně ve škole,
- chce zapadnout mezi ostatní vrstevníky a přeje si, aby jeho sžívání s okolím netrvalo nápadně dlouho,
- potřebuje být přijat, aby se mohl cítit bezpečně a jistě.

Jak už jsme uvedli na začátku, čeština jako druhý jazyk označuje ten komunikační prostředek, který se pro nově příchozího cizince stává jeho „druhou mateřštinou“. Cílem výuky ČDJ je, aby se žák co nejdříve dorozuměl. Zároveň, pokud výuka probíhá u žáka na základní škole, je vhodné slovní zásobu i gramatiku vztahovat k aktuálně probíranému učivu. Ve výuce ČDJ však neexistuje univerzální metodický návod, jak postupovat. Existují různé přístupy, z nichž vybíráme ty, na základě nichž budeme u našich žáků rozvíjet všechny čtyři jazykové dovednosti (mluvení, čtení, psaní, poslech), volit vhodná témata a slovní zásobu a v závislosti na úrovni a účelu volit odpovídající část gramatiky.

Můžeme říct, že obecné principy výuky ČDJ vycházejí z námětů pro práci s žáky se specifickými vzdělávacími potřebami (SPU). Často je potřeba začít již na nejnižší jazykové vrstvě, fonetické. Žáci z jazykově odlišných oblastí často správně neslyší nebo nerozlišují jednotlivé české hlásky jednoduše proto, že je ze svých rodných jazyků neznají. A pokud od učitele slyší jen neidentifikovatelnou změň zvuků, je neuvěřitelně těžké se jazyk naučit. Ve výuce se proto věnujeme rozvoji sluchového vnímání, nejdříve se zaměříme na vnímání neřečových zvuků (např. zvířecí citoslovce), věnujeme se sluchové lokalizaci (Kde zvoní zvoneček?), nácviku naslouchání (protože mezi slyšením a nasloucháním je rozdíl), přeháníme výslovnost dlouhých vokálů a dáváme na pozor na artikulaci v místě jazykových švů (na hranici slov).

Při práci s žáky s OMJ je vhodné používat multisenzorický přístup, při kterém je zapojeno co nejvíce smyslů zároveň (zrak, sluch, hmat, příp. čich), společně se slovem, rytmizací, pohybem. Podněty tak nejsou jednostranné a žák může lépe uplatnit svůj osobitý styl učení (auditivní, vizuální atd.). Jakýkoliv předmět, který při úvodní fázi použijeme, žákovi ukážeme a nahlas pojmenujeme. Tak začínáme budovat slovní zásobu. Malý cizinec si s ním může pohrát, při nácviku měkkých a tvrdých hlásek to mohou být např. kostky (pro měkké hlásky molitanové, pro tvrdé hlásky dřevěné), při tréninku druhů vět provázek či modelína, při nácviku hranice slov v písmu, velkých písmen např. stavebnice. Řada dětí při odchodu ze své země původu neměla možnost volby, proto do Čech přicházejí nešťastné, vykořeněné a tiché. Pokud se ve výuce objeví hračka, se kterou mohou navázat vztah, např. maňásek nebo plyšová loutka, postupně se zbavují ostychu, a díky tomu, že mluví „za hračku“, začínají reagovat na český jazyk.

Každá hodina by měla mít jasnou strukturu, aby žák věděl, co může očekávat. V úvodní „zahřívací“ fázi by se měl žák zkoncentrovat a naladit se na hodinu češtiny. Můžeme si něco poslechnout, podívat se na video, pracujeme s kartičkami nebo napíšeme název tématu a hádáme, o čem se asi budeme učit atd. Jako další bychom měli zopakovat látku, kterou jsme se učili minule. Novou slovní zásobu nebo gramatiku např. formou domina, doplňovaček, křížovky nebo chodičky. Tím se plynule přesuneme k jádru dnešní lekce, kterou tak provážíme s hodinou poslední.

Tato část ideálně vychází z metodiky PPP (Presentation, Practice, Production). Nejdříve tedy představíme nové téma, společně procvičujeme a nakonec každý sám zkouší používat právě naučenou látku ústně i písemně. Ke konci lekce vše zopakujeme a hodinu můžeme zakončit některou z her. Během výuky se jednotlivé fáze mohou měnit takřka rychlostí blesku, podle aktivity či únavy žáků, což se odvíjí od jejich věku. Sledujeme i skupinovou dynamiku, střídáme formy práce (samostatně, ve dvojici, ve skupině), ve vhodný moment necháme žáky podílet se na výuce: např. při výběru hry na procvičování. Žáci pak mají radost, že jsou plnohodnotnou součástí hodiny. Během výuky také dbáme na zadávání instrukcí, které by mělo být co nejjednodušší, a neustále ověřujeme porozumění.

Seznam základní doporučené literatury a internetových zdrojů

Učebnice češtiny jako druhého jazyka pro mladší děti a začátečníky

KIKUS Bildkarten. Hueber, Edgardis Garlin (obrázkové karty).

Škodová, S.: *Domino. Český jazyk pro malé cizince 1, 2.* Wolters Kluwer ČR, a.s.

Svobodová, J.: *Učím se česky 1, 2.* Harry Putz.

Pokorná, V.: *Šimonovy pracovní listy.* Portál.

Kubíčková, K.: *ABECEDA – Karty písmen a pracovní listy ke kartám.*

Pišlová, S., Pavlová, J.: *Barevná čeština (1.–5. ročník ZŠ).* SPN.

Schrimpfová, J. M.: *Můj první slovník českého jazyka.* Fraus.

Gjurová, N.: *Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky: metodika pro učitele.* Portál.

Táborková, J.: *Hezky česky I, II.* NIDV.

Jaurisová, B., Pánová, M.: *Prázdninová škola češtiny.* NIDV.

Kotýková, S., Lejnarová, V.: *Čeština pro malé cizince 1.* Knižní klub Praha.

Lacinová, P.: *Nečtu, nepíšu, učím se česky.* CIC o.p.s.

Pro starší a pokročilejší

Holá, L.: *Čeština expres 1, 2, 3, 4.* Akropolis.

Holá, L.: *NEW Czech Step by Step.* Akropolis.

Holá, L., Bořilová, P.: *Česky krok za krokem 1, 2.* Akropolis.

Cvejnová, J.: *Česky, prosím I., II., III.* Karolinum.

Štindlová, B. a kol.: *Česky v Česku.*

Mikolášová, J.: *Spolu to zvládneme.* NIDV.

Kolektiv autorů: *Levou zadní I. Čeština jako druhý jazyk – učebnice češtiny pro začátečníky.* META, o.p.s.

Janoušková, Z. a kol.: *Čeština do školy.* META o.p.s.

Doplňkové materiály

Pišlová, S.: *Barevná čeština pro prvňáky, druháky, třetáky, čtvrtáky, pátáky.*

Pchálková, L.: *Čeština – barevná gramatika.*

Pchálková, L.: *Sýkorčiny syrečky.*

Kolektiv autorů: *Můj první slovník českého jazyka.* Fraus.

Obrázkové slovníky, přehledy gramatik, obrázkové gramatiky, monotematické karty, záložky s abecedou,...

Logopedický materiál (Stará, E.: *Žvanda a Melivo, Povíš mi to?*, Kmentová, M.: *Třída zpívá ÍÁÍÁ*, hra *Rozhýbej svůj jazýček*)

Texty a čtení s porozuměním

Kořánová, I.: *Česká čítanka.* Akropolis.

Holá, L.: *Adaptovaná próza: Pohádky, Povídky malostranské, Pražské legendy, Staré pověsti české a moravské* (+ CD nebo DVD), Akropolis.

Pracovní sešity Ivy Novákové (*Čtu a vím o čem, Poznej s námi Česko; Víš, co čteš?*)

Časopis AHOJ, časopis KRAJÁNEK, časopis RAKETA a další dětské časopisy,...

Další internetové zdroje

www.inkluzivniskola.cz – portál organizace META o.p.s. s komplexními informacemi o tématu žáků s OMJ a výuky ČDJ včetně pracovních listů a seznamu doporučených materiálů

www.cestina2.cz – e-learning češtiny jako druhého jazyka pro začátečníky vytvořený organizací META o.p.s., zdarma

Czech step by step – krátké české zprávy na youtube, Blog pro bilingvní výchovu, Veselá chaloupka, blog Pro Šišu a další zdroje uvedené v příloze **Tipy a zdroje k online výuce**

Další interaktivní materiály

tabulky Logico Piccolo

Albi elektronická tužka a Kouzelné čtení

Hry

pexeso, pexetrio, domino, trimino (skládání obrazců), Dobble, hry s kartičkami (chňapačka) s papírem a tužkou: křížovky, osmisměrky, přesmyčky, lodě, kvízy, spojovačky, Bingo...
slovní hry: slovní fotbal, Přijela tetička z Číny; Hádej kdo; Story cubes, Tik Tak Bum; Povím ti, mami...
karetní hry: Černý Petr, kvarteto, Prší, Logorelo,...
deskovky: Člověče, nezlob se; Žebříky,...
společenské hry: Aktivita, Dixit, BrainBox,...
pohybové hry; Twister, běhací diktát,...
Kimova hra

Obecné tipy na aktivity do výuky

Malá, Z.: *Jazykové hry a aktivity pro výuku češtiny pro cizince*. Lingua Ludus.
Rodrová, J. a kol.: *Jazykové hry 1, 2*. Markéta Rodrová.
Andrášová, H., Podepřelová, A.: *Desetiminutovky – čeština pro cizince*. Pons.

Metodiky

Gjurová, N.: *Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky – Metodika pro učitele*.
Nosálová, B. a kol.: *Učíme češtinu jako druhý jazyk*, META o.p.s.

TIPY A ZDROJE K ONLINE VÝUCE

Online aplikace ve výuce ČDJ:

Praktické tipy a využití vybraných aplikací a online zdrojů při výuce druhého a cizího jazyka (a jiných předmětů)

Proč elektronické aplikace využívat?

- zpestří výuku
- žáky baví
- vizualizují téma
- hodí se pro různou fázi výuky (domácí úkoly, testování, opakování, procvičování, navození tématu, ind. přípravu...)
- fungují na PC, tabletu i telefonu
- zvyšuje se počítačová gramotnost žáků
- +/- šetří čas
- snadná uživatelská orientace pro učitele i žáka
- podpora češtiny a českých znaků
- primárně bez nutnosti přihlašovat se pro žáky (sdílíme odkaz, sdílíme obrazovku)
- zároveň nestavíme celou hodinu jen na aplikacích → využívat i interaktivní tabule:

Interaktivní tabule

- <https://whiteboard.fi/> – funguje zdarma
- <https://awwapp.com/#> – funguje zdarma omezeně
- rozšiřující aplikace přímo do jednotlivých platforem – Microsoft Whiteboard do Teams atd.

Vybrané aplikace, které...

1. fungují zcela zdarma – **Ba Ba Dum, skribbl.io, LearningApps**
2. fungují zdarma, ale placená verze umožňuje více – **Quizlet, Quizziz**
3. je třeba si zaplatit přístup – **Včelka**

Kde sbírat další inspiraci

- skupina na FB: Učitelé+
- google.com
- projekt **SYPO na youtube**

Jak nejjednodušeji zařadit vybrané aplikace do distanční výuky (nejen)?

- Připravit si cvičení a vyzkoušet, že funguje
- Nasdílet žákům obrazovku
- Společně pracovat

Důležité: vybíráme takové aktivity, u kterých počítáme s tím, že v tomto případě aplikaci, resp. myš ovládáme my jako učitelé

1. Aplikace, které fungují zdarma a bez přihlašování

Ba Ba Dum: <https://babadum.com/>

- 5 her, 21 jazyků
- oblíbená hra: <https://babadum.com/play/?lang=14&game=4>
- procvičování náhodně vygenerované slovní zásoby, obsahuje i audio

Skribbl.io: <https://skribbl.io/>

- hra na principu „hádej slovo, které maluju“
- funguje ve „veřejné místnosti“, ale doporučujeme vytvořit „soukromou místnost“ jen pro Vás a žáky
- podporuje i jen učitelem vybranou slovní zásobu

LearningApps: <https://learningapps.org/>

- funguje i bez přihlášení, ale když se přihlásíme, můžeme si svoje cvičení ukládat a sdílet je (registrace na jméno, email a heslo)
- spousta cvičení je už hotová
- aplikace obsahuje hotové šablony, které vedou při tvorbě vlastních cvičení
- nejoblíbenější cvičení: spojovačky, křížovky, rozřazovačky, určování pořadí, doplňování slov do textu, kvíz, pexeso atd.

2. Aplikace, které fungují zdarma, ale placená verze umožňuje více. Nutnost přihlášení

Quizlet: <https://quizlet.com>

- přihlášení přes Google nebo Facebook, díky tomu se dá provázat s řadou výukových platforem
- aplikace primárně na flashcards (oboustranná kartička, typicky se slovem a obrázkem), automaticky generuje různé formy procvičování

- odkaz na set můžeme nasdílet žákům a ti si procvičují sami, bez přihlášení je aplikace stále vybízí k založení účtu
- sety jde třídit do skupin a přiřazovat třídám, u tříd pak sledujeme výsledky a pokrok žáků

Quizziz: <https://quizizz.com>

- přihlášení přes Google nebo e-mail
- propojeno s Google Classroom i Teams
- aplikace na zábavné kvízy
- umožňuje 5 forem otázek: výběr z možností, výběr správného tvrzení, doplňování do mezer, otevřené otázky, anketu
- lze nastavit čas, zároveň umožňuje i volbu bonusových tlačítek (více bodů atd.), hudby, vtipných obrázků mezi otázkami atd.
- jde nasdílet odkaz, na začátku vyzve k přihlášení, ale přes Preview může žák hrát sám

Kahoot: <https://kahoot.com/>

- nejlépe funguje s aplikací na mobilním telefonu: učitel sdílí vytvořený kvíz (zde kahoot) s pinem, žáci zadají pin do aplikace. Učitel kvíz promítá, žáci přes aplikaci v telefonu odpovídají
- opět aplikace na zábavné kvízy
- typické: nejdřív se ukazuje otázka a až na dalším slide jsou možnosti odpovědi
- v neplacené verzi kvíz spustíme přes: play – practice – game on – napsat přezdívkou a hrajeme
- přes odkaz nejde sdílet, žáka odkazuje jen na pin a aplikaci
- Pozor: na Googlu je to druhý odkaz! první je pro hráče (žáky)

3. Aplikace, do kterých potřebuji zaplacený přístup a musím být přihlášen

Včelka: www.vcelka.cz

- primárně pro žáky s SPU, ale vhodné i pro OMJ
- podporuje ČJ, NJ, AJ, ŠJ
- cvičení uspořádaná dle věku či oblasti obtížnosti
- možnost zakládání tříd pro žáky
- licenci lze financovat z grantů MŠMT, fin. prostředků MŠMT na distanční výuku i na základě PO z PPP

Další tipy a on-line zdroje:

Začátečníci a mírně pokročilí:

Čeština 2: www.cestina2.cz

- stránky obsahují základní témata a velké množství nejrůznějších cvičení zábavnou formou
- lze i trénovat poslech
- vypracovaná cvičení vyhodnotí
- stačí se pouze zaregistrovat a zadat emailovou adresu (můžete se zaregistrovat učitel či rodič místo žáka a tomu jen poslat přístupové údaje, na jednu registraci může mít přístup i více žáků.)

Aplikace Ten, Ta, To – ke stažení [ZDE](#)

- na procvičování rodů podstatných jmen na mobilu (Android i iPhone)

Aplikace Pády – ke stažení [ZDE](#)

- na procvičování pádů – pouze Android

Pro starší žáky:

Duolingo: <https://cs.duolingo.com/>

- pro mluvící anglicky

Click4Czech: <https://www.click4czech.cz/app/>

- mobilní výuková aplikace
- doplněk ke stejnojmenné učebnici – web, Android i iPhone

Pokud jsou žáci v češtině již pokročilejší a zkušenější, mohou používat známé adresy jako např. www.umimecesky.cz, www.onlinecviceni.cz, www.skolasnadhledem.cz, www.pravopisne.cz, www.mojecestina.cz, www.grammar.in/cs a další, které jsou primárně určeny rodilým mluvčím, ale i pokročilejší žáci s OMJ se mohou s jejich pomocí zdokonalovat v češtině, pokud jim zadáme úkol přiměřený jejich schopnostem a znalostem.

PŘEHLEDNÁ TABULKA OPERATIVNÍHO PLÁNU ZAČLEŇOVÁNÍ NA ZŠ OLEŠSKÁ A KONTAKTY

PŘIJETÍ ŽÁKA	Zodpovědná osoba/kontakt
Přijetí žáka	Ředitel/Výchovná poradkyně
Úvodní rozhovory s rodiči (zjištění a předání informací, předběžné stanovení jazykové úrovně)	Ředitel/Výchovná poradkyně
Intenzivní kurz ČJ pro cizince PPP	Vzhledem ke změnám v legislativě týkající se jazykové přípravy žáků s OMJ k 1. 9. 2021 nabídla škola v tomto školním roce nově příchozím žákům s OMJ a jejich ZZ zabezpečení jejich jazykové přípravy.

PRVNÍ DNY VE ŠKOLE	Zodpovědná osoba/kontakt
Komplexnější jazyková a pedagogická diagnostika	ZZ žáků s OMJ a žákům s velmi nízkou znalostí ČJ je doporučena návštěva PPP, která nastaví adekvátní podporu.
Kurz češtiny ve škole/doučování	Škola poskytuje výuku ČDJ – 3 hodiny týdně na základě doporučení PPP. Škola spolupracuje s organizací Nová škola, která realizuje doučování žáků i žáků s OMJ lektory. Pro žáky s OMJ připravují doučování českého jazyka.
Plán jazykové podpory/PLPP	Třídní učitelé ve spolupráci s ostatními vyučujícími.

PRÁCE S ŽÁKEM 1. ROK	Zodpovědná osoba/kontakt
Vyhodnocování a stanovení nových jazykových cílů – Čtvrtletí – Pololetí – Konec roku	Na základě doporučení PPP je vypracován PLPP, IVP (TU ve spolupráci s ostatními vyučujícími). PLPP se vyhodnocuje po třech měsících a dále dle potřeby a IVP se vyhodnocuje na konci školního roku.
Hodnocení	TU ve spolupráci s vyučujícími, speciálním pedagogem

ředitel(ka) školy

Mgr. Petra Rohličková, reditelka@zs-oleska.cz

SP – speciální pedagog

Mgr. Taťána Waltrová, waltrova@zs-oleska.cz

psycholožka

Mgr. Markéta Honková, honkova@zs-oleska.cz

VP – výchovná poradkyně školy

Mgr. Lenka Matoušová, matousova@zs-oleska.cz

TU – třídní učitel

ZZ – zákonný zástupce

POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA

Průvodce začleňováním žáků s odlišným mateřským jazykem, Meta o.p.s., 2019

Učíme češtinu jako druhý jazyk, Meta o.p.s., 2020

Portál Inkluzivní škola – www.inkluzivniskola.cz

Portál podpory pedagogických pracovníků vzdělávajících děti/žáky cizince, NPI ČR – <https://cizinci.npi.cz/>

Portál MŠMT – Vzdělávání žáků cizinců – <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vzdelavani-zaku-cizincu>

Začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem do základních škol, InBáze, 2020 – https://inbaze.cz/wp-content/uploads/2020/01/metodika-pro-ucitele-zs_web.pdf

O INBÁZI

InBáze, z. s. je nestátní nezisková organizace, která existuje od roku 2001. Jejím posláním je vytvářet bezpečný a otevřený prostor k vzájemnému poznávání a porozumění mezi českými občany a lidmi jiných národností a kultur. InBáze nabízí aktivity pro migranty a jejich rodiny – odborné sociální, právní a psychosociální poradenství, asistenční a poradenské služby včetně pomoci v nouzi. Provozuje komunitní centrum, organizuje programy pro mladší a starší děti, multikulturní skupiny a komunitní akce pro širokou veřejnost. Pro interkulturní a pedagogické pracovníky pořádá kurzy. Každoročně realizuje interkulturní festival *RefuFest* a jeho součástí je také sociální podnik *Ethnocatering*. Pořádá rovněž množství programů pro děti a mládež.

V oblasti vzdělávání InBáze dlouhodobě spolupracuje se školami. Věnuje se multikulturním programům pro 1. i 2. stupeň ZŠ (projekt *Bedýnky příběhů*) včetně nastavení plánů multikulturní výchovy a také tématu podpory začleňování žáků s OMJ do českého školství. Snaží se nastavit komplexní systém podpory od vyčlenění funkce koordinátora inkluze přes metodickou podporu pedagogů, jazykovou podporu dětí a komunikaci s rodiči až po práci s dětským kolektivem. Pro děti organizuje také interkulturní kluby a příměstské tábory a komunitní aktivity zaměřené na ethnovaření, výtvarné aktivity nebo kulaté stoly na různá sociální nebo vzdělávací témata.

O PROJEKTU MOSTY KE ŠKOLÁM II

Projekt Mosty ke školám II je zaměřen na **podporu začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem**; a to prostřednictvím komunitních, volnočasových a jiných neformálních aktivit, a dalším rozvojem kompetencí dětí a žáků v oblasti multikulturního vzdělávání. Podpora proinkluzivního multikulturního prostředí přispívá k sociální soudržnosti, chápání a respektování sociokulturní rozmanitosti, vztahu k okolnímu prostředí, k porozumění a toleranci odlišných kultur. Hlavním cílem projektu je ve školách **podpořit zavedení systémových změn** v začleňování dětí/žáků OMJ a rozšíření **chápání sociokulturní rozmanitosti**. Proto se projekt soustředí zejména na **metodickou podporu** pedagogických pracovníků, žáků s OMJ a jejich rodin.

Projekt cílí na **pražské MŠ a ZŠ**, v jeho rámci spolupracujeme se třemi pražskými základními a dvěma mateřskými školami. Jsou to Masarykova ZŠ (Praha 9 – Újezd nad Lesy, Polesná 1690), Základní škola, Praha 10 (Olešská 2222/18, 100 00), ZŠ Zárubova (Zárubova 977, 142 00 Praha 12, Kamýk), MŠ Revoluční (Revoluční 1247/26, 110 00 Praha 1, Nové Město) a MŠ Čtyřlístek (Mezi Školami 2323, 158 00 Praha 13, Stodůlky).

Realizační tým: Blanka Charvátová, Mgr. Martina Hradecká, Ing. Milada Zavřelová, MgA. Hana Mlynářová,
Ing. Petra Holubářová

**Vytvořeno v rámci projektu Mosty ke školám II podpořeného z Operačního programu
Praha: Pól růstu ČR – CZ, reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001455**